Dokumenterade lavintillbud och olyckor i Sverige 2016 – 2023

Fjällsäkerhetsrådet vårmöte 26 maj 2023

Innehåll:

Lavinprognostjänstens dokumentation av lavintillbud och lavinolyckor

- Varför gör vi det?
- Hur gör vi det?
- Vilka begränsningar finns i infoinsamlingen?
- Tillbud och olyckor vintern 22/23

Mål för Naturvårdsverkets lavinsäkerhetsarbete

- Förebygga lavinolyckor
- Bidra till tryggare fjällupplevelser
- Bidra till ökad kunskap om laviner och lavinfara

Varför dokumenterar lavinprognostjänsten olyckor och tillbud?

Viktig info i det dagliga arbetet

En lavin på en plats visar att andra platser också är lavinfarliga. Det är viktig info när vi bedömer lavinfara.

Nytta i ett längre perspektiv

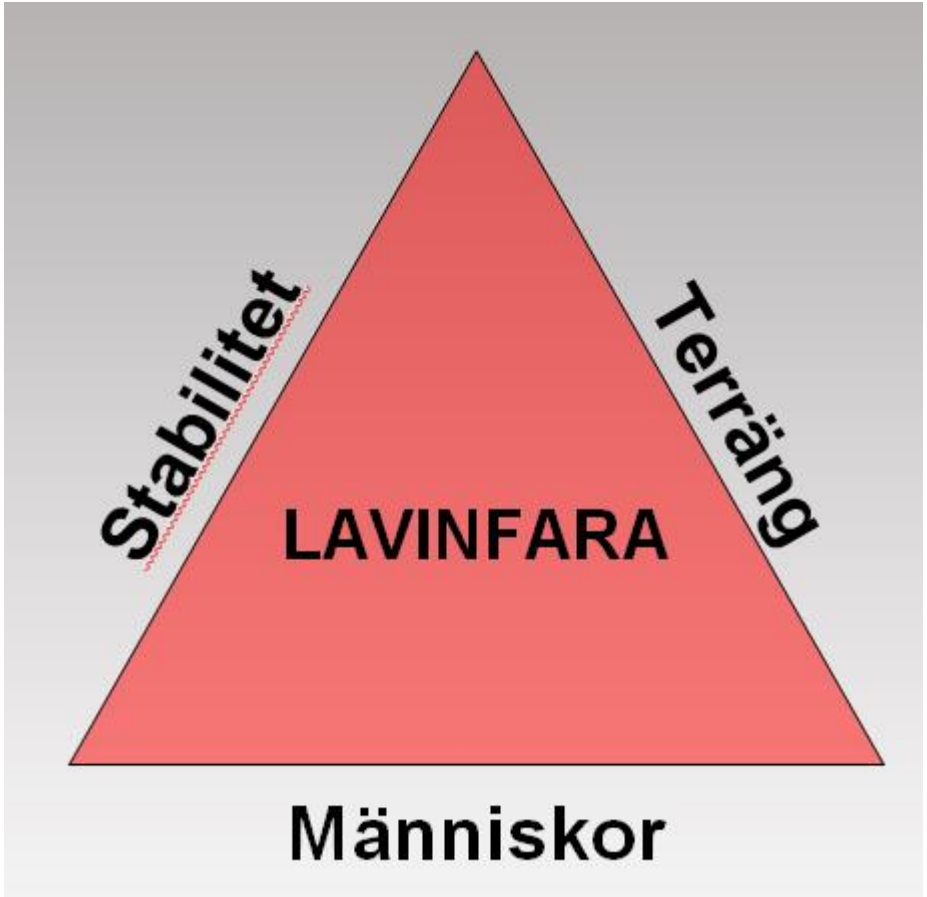
Frågor som när, var och hur lavintillbud inträffar och vilka som är med om dem är viktiga för att utveckla våra prognoser, utbildningar och annan information.

Laviner är vanliga och beror av instabil snö i brant terräng

En mycket liten andel av alla laviner berör människor.

<u>Människors exponering för faran</u> styr risken för lavinolyckor.

Med många människor som rör sig lavinterräng ökar risken för olyckor

Våra definitioner av lavinolyckor och lavintillbud:

Vassitjåkka, 1 maj, 2023

Ett lavintillbud kallar vi en händelse där:
- En människa oavsiktligt och oväntat kommit nära en lavin som inte var ofarlig.

I vårt material finns ytterligare en praktisk avgränsning:

Tillbuden är laviner som startats av en människa och som varit stora nog att skada.

Våra definitioner av lavinolyckor och lavintillbud:

Ett lavintillbud kallar vi en händelse där:

- En lavin skadat en människa

I statistiken ingår tillbud där lavinen varit på gränsen till stor nog att begrava en människa,
upp till….

Foto Stefan Hedlund

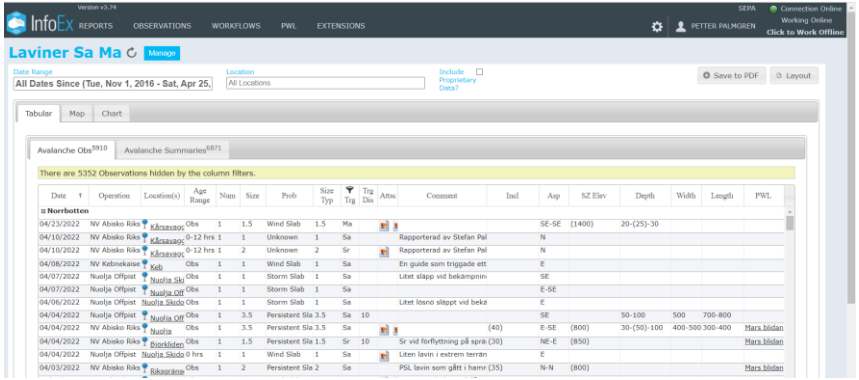
…. mycket stora laviner

Källor och data

De allra flesta lavinerna rapporteras av lavintekniker i InfoEx

InfoEx :

- Databas för lavinriskhantering. Endast yrkesbruk

Vi får även rapporter via sociala medier, mail, muntligt etc. Verifieras och förs in i InfoEx.

~~**Egenrapportering via webbformulär:**~~

- ~~Fokus på händelsen och de involverade~~.

Just nu har vi inget system för egenrapportering.

Data från InfoEx N = 324 tillfällen 2016 – 2023

- Rapportsystem för yrkesbruk
- Rapporterade av lavintekniker, (Lavinprognostjänsten, skidpatrullörer, guider m fl)
- Rapportören har sällan själv varit involverad, men ofta besökt platsen.

+

Rapporterad plats, storlek, snöförhållanden relativt pålitlig info

-

- Bristande info om hur händelsen uppstod och om människorna som var med om den.
- Beroende av att rapportör får vetskap om händelsen.

Foto Stefan Hedlund

Egenrapportering via webbformulär. N = 73 Ej längre i bruk.

- Fokus på händelsen och de involverade.

+

- Förstahands information om händelsen och de som varit med om den

-

- Beroende av de involverades vilja att rapportera.

- Info om laviner, plats med mera ej kvalitetsäkrat.

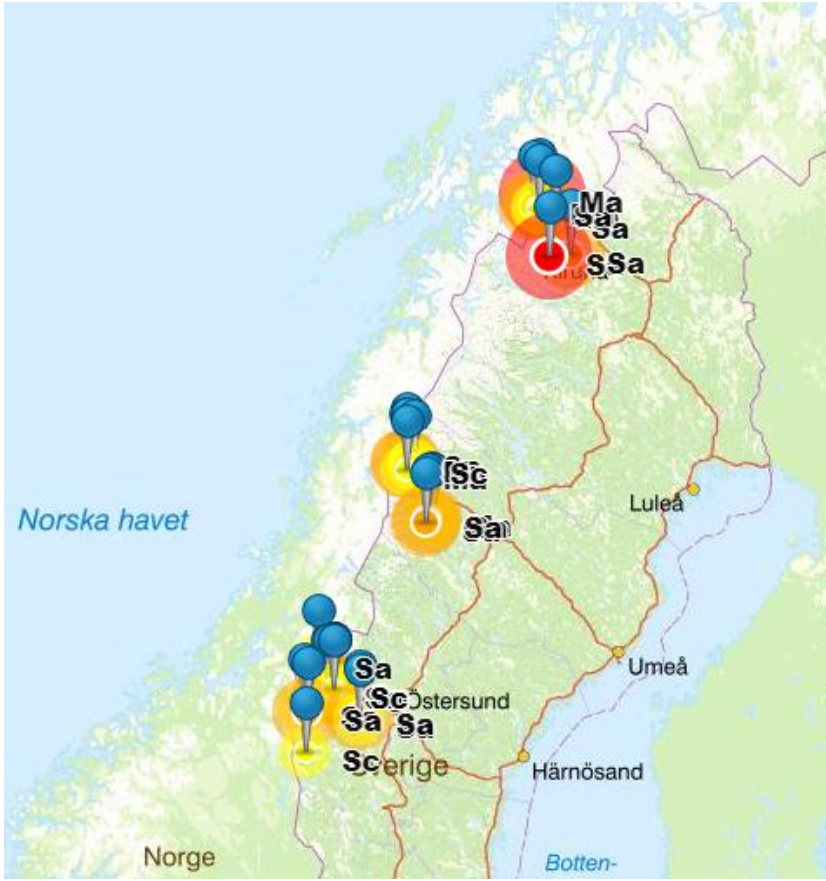
Mörkertal

Tillbud och olyckor som är kända av oss är en delmängd av ett större antal tillbud

Vem som är med om händelsen, var och när den inträffar är alla exempel på faktorer som påverkar vår chans att få vetskap om tillbudet.

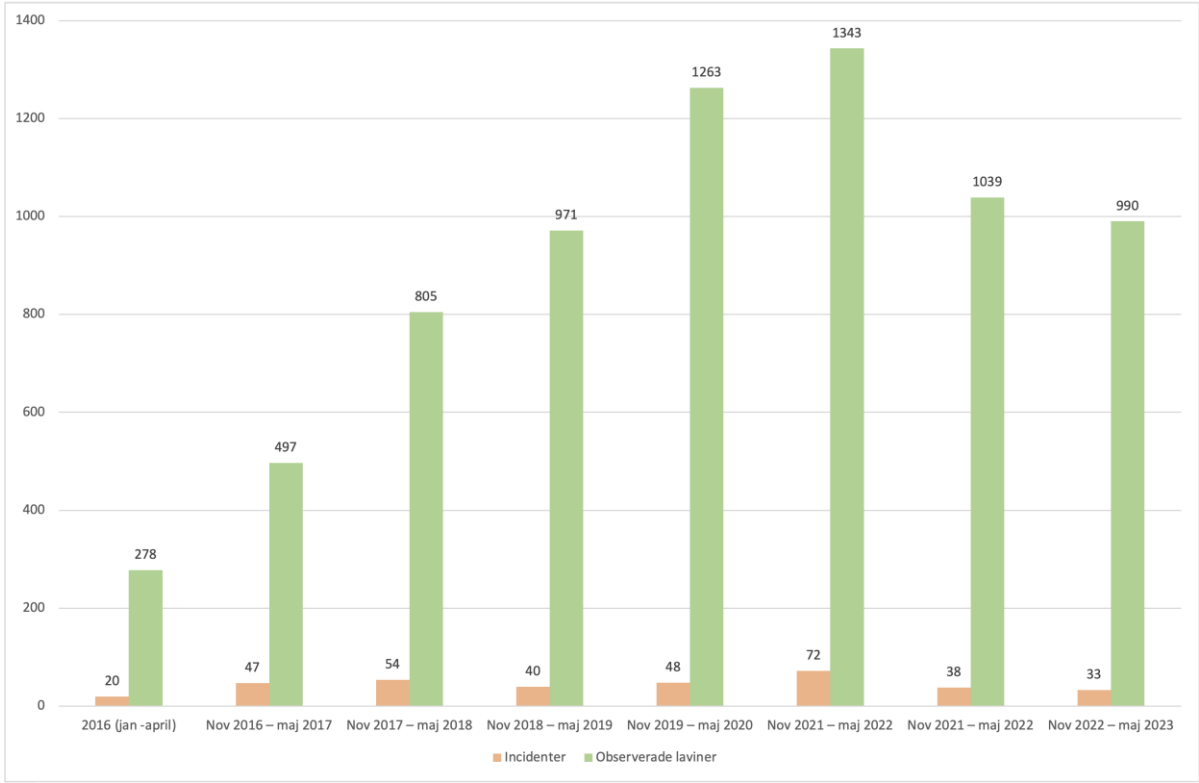
Utanför lavinprognosområdena får vi sällan rapporter om tillbud

Dokumenterade lavintillbud och olyckor nov 2022 – 14 maj 2023

Registrerade lavinolyckor och tillbud visas i bruna staplar
Alla registrerade laviner, spontana såväl som startade av människor i gröna staplar.

- Vi tror inte att en jämförelse mellan åren är rättvisande
- Vi vet att vårt nätverk för info blivit bättre och bättre
- Men vissa skillnader i naturliga förutsättningar mellan åren är tydliga. Ex – att vintrarna 2017/2018 och 2020/2021 sticker ut med fler tillbud med stora laviner. Dessa år präglades av svag snö och så kallade bestående svaga lager djupt i snön.

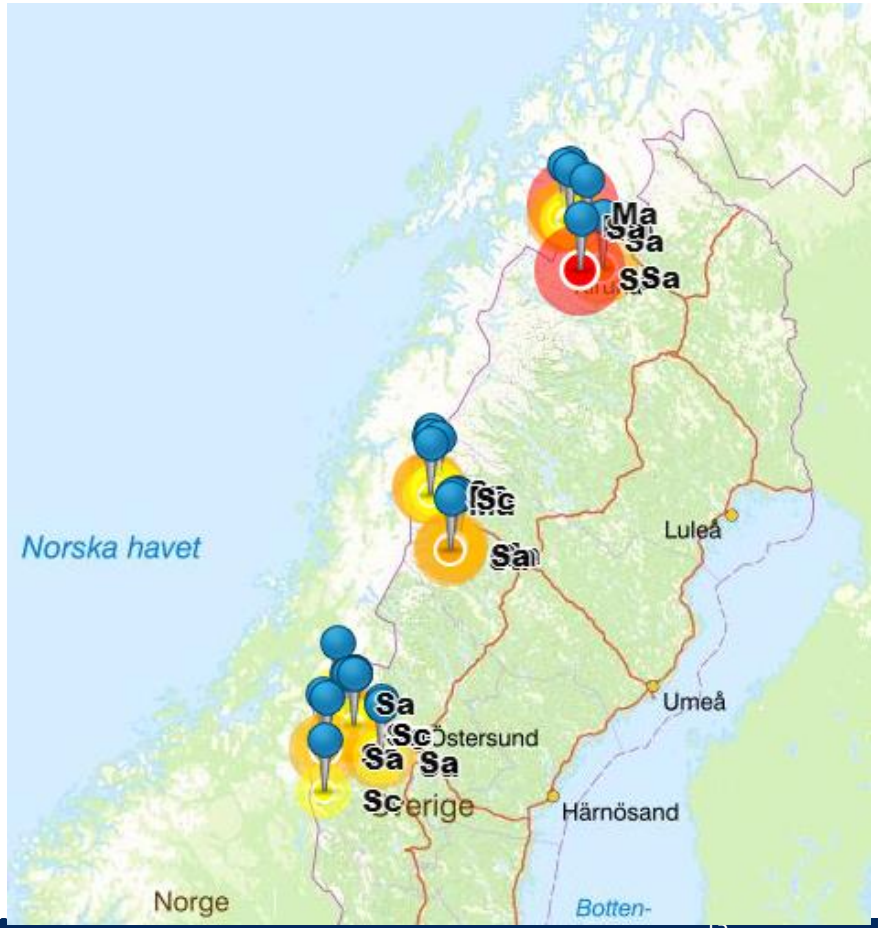

Rapporterade lavintillbud vintern 2022 – 2023

Ma = Lavin utlöst av skoteråkare

Sa = lavin utlöst av skidåkare eller av person till fots

Röd prick – stor eller mycket stor lavin
Orange – medelstor
Gul mindre men inte ofarlig lavin

Rapporterade lavintillbud vintern 2022 – 2023 Kirunafjällen

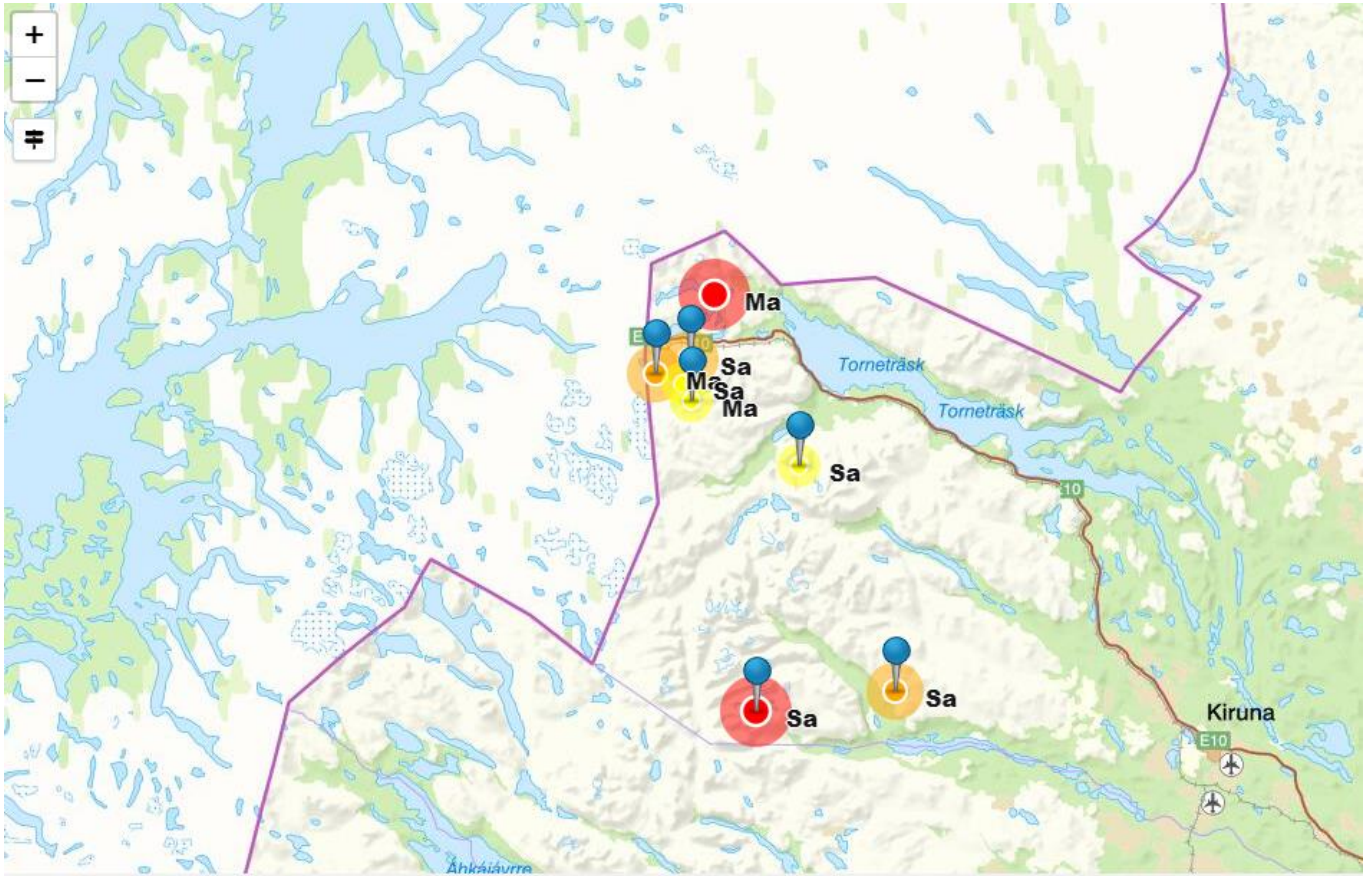
Ma = Lavin utlöst av skoteråkare

Sa = lavin utlöst av skidåkare eller av person till fots

Röd prick – stor eller mycket stor lavin

Orange – medelstor

Gul mindre men inte ofarlig lavin

Rapporterade lavintillbud vintern 2022 – 2023 Västerbotten

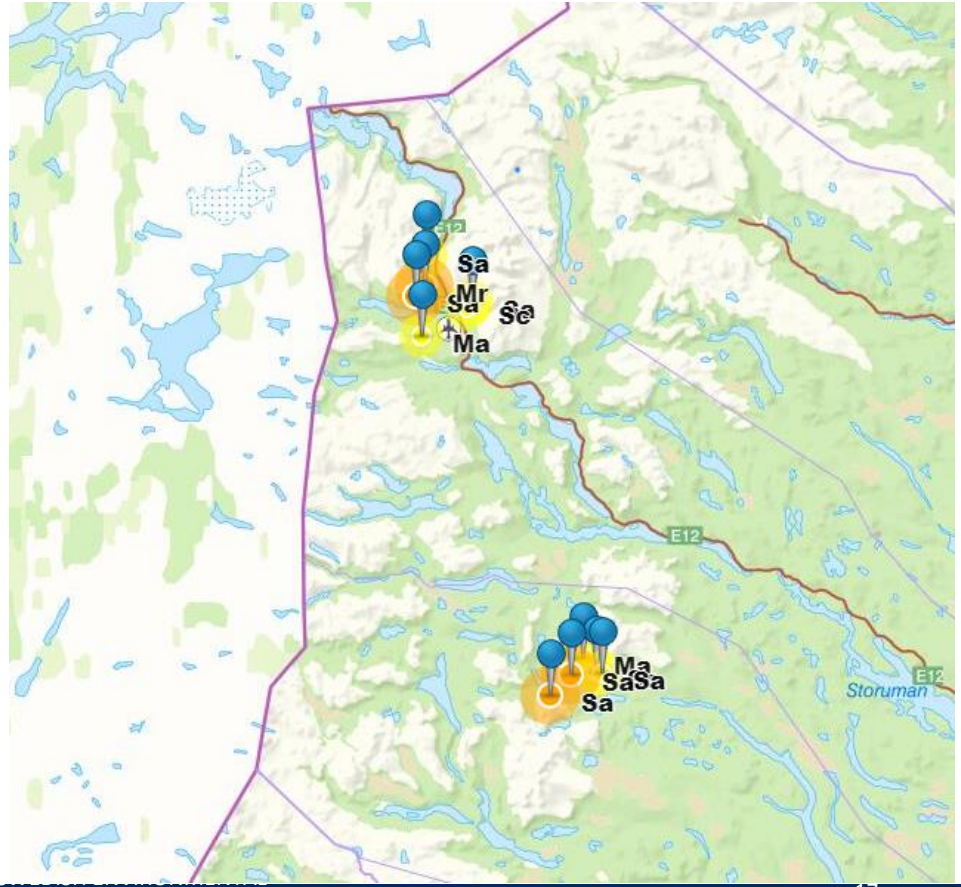
Ma = Lavin utlöst av skoteråkare

Sa = lavin utlöst av skidåkare eller av person till fots

Röd prick – stor eller mycket stor lavin

Orange – medelstor

Gul mindre men inte ofarlig lavin

Rapporterade lavintillbud vintern 2022 – 2023 Jämtland och Härjedalen

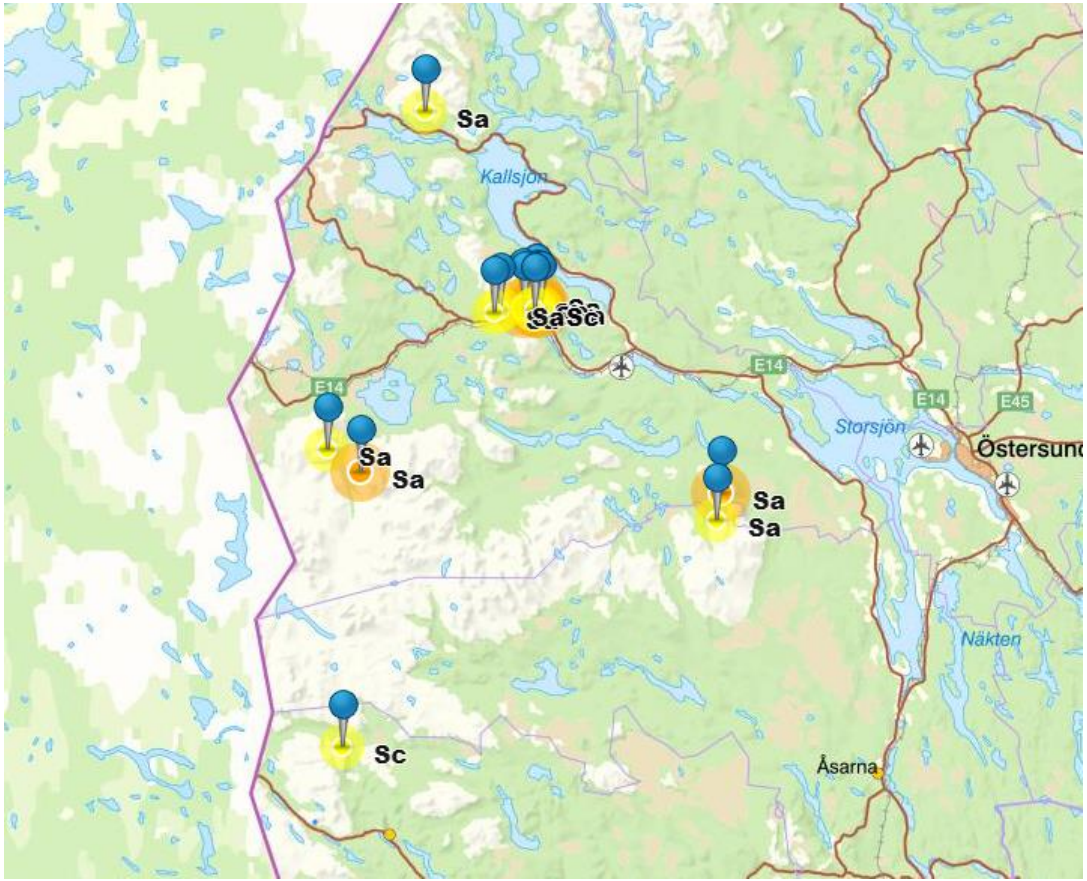
Ma = Lavin utlöst av skoteråkare

Sa = lavin utlöst av skidåkare eller av person till fots

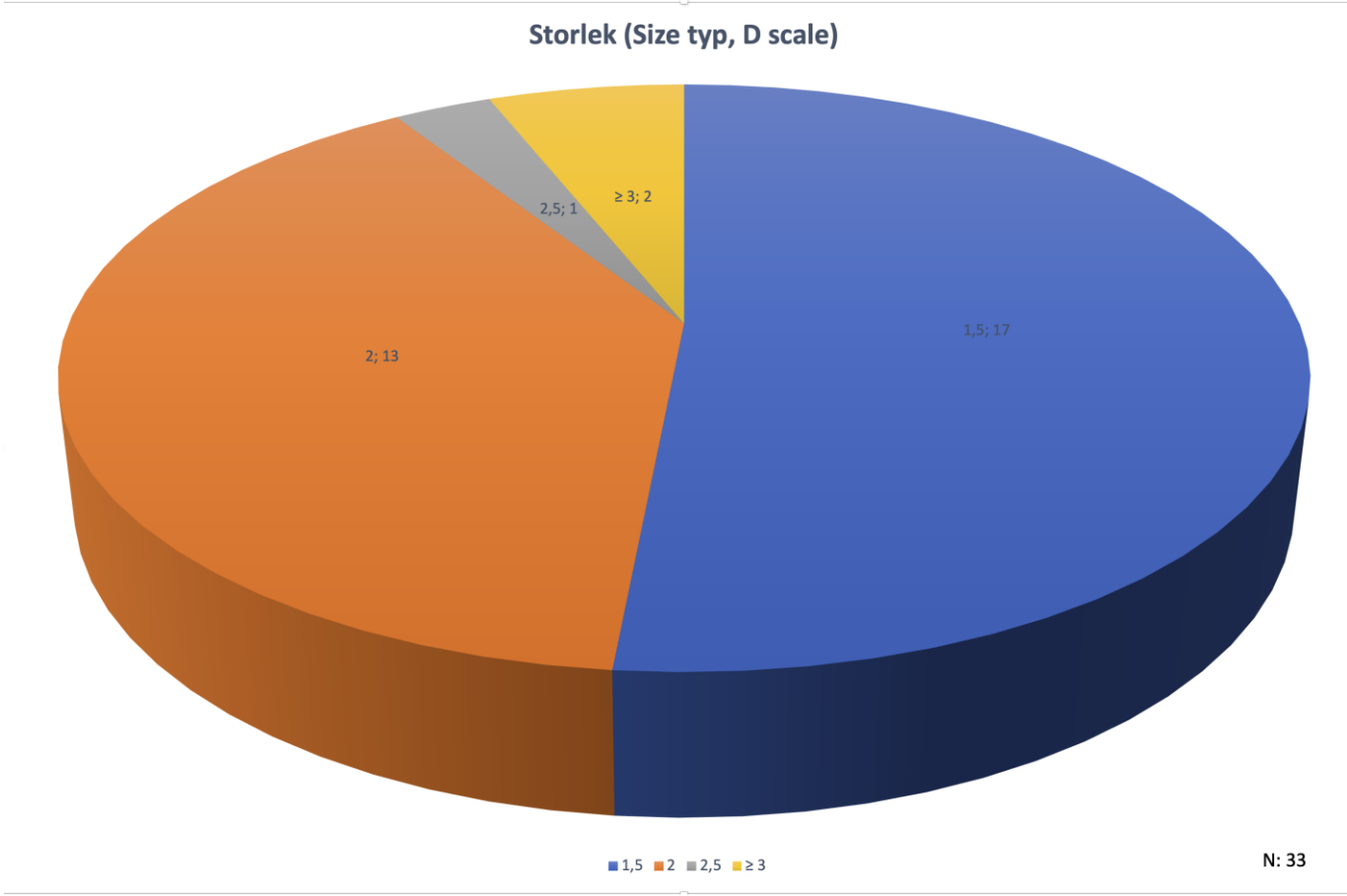
Röd prick – stor eller mycket stor lavin

Orange – medelstor

Gul mindre men inte ofarlig lavin

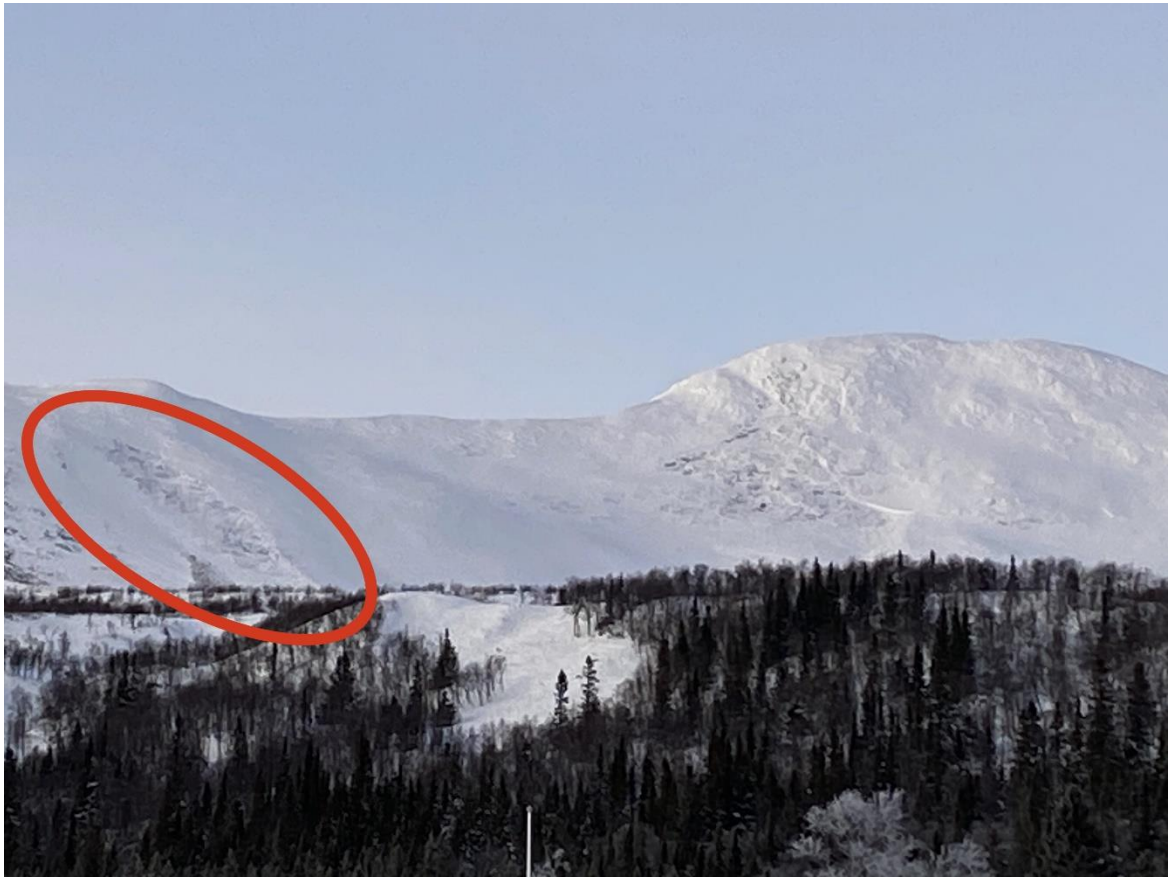
Säsongen 2020/2023

Bilder från några av händelserna

Exempel:
3 januari - , Sadeln, Kittelfjäll

Ensam Skidåkare på väg upp (Bootpacking) utlöste lavinen från under sluttningen. Drogs med lavinen men blev inte helt begravd. Inga skador.

Sadeln, Kittelfjäll
3 januari

Samma lavin som föregående bild

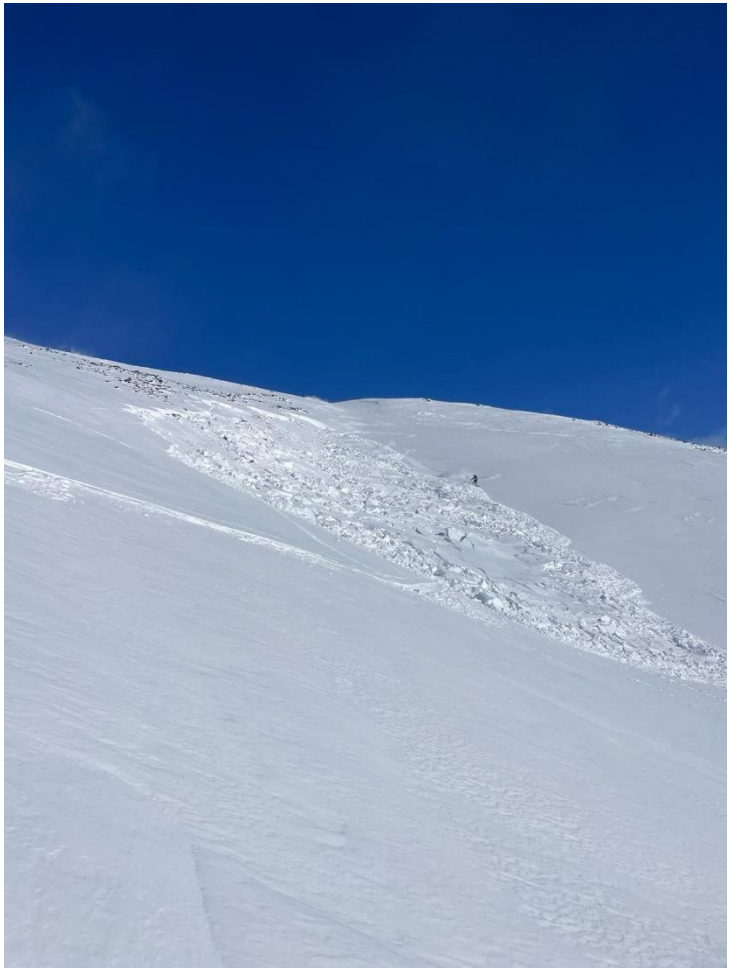

Kebnekaise 21 februari 2023
Dödsolycka

En person som stod på hängdrivan när den kollapsade. Hängdrivan satte igång en stor lavin i bestående flak, gissningsvis bottenbägare av de övriga observationer vi gjort i området senaste veckan. Käglan ca 8-10 meter djup.

1 april 2023
Tjåmuhas, Abisko. Lavin utlöst vid Heliski

Jokkevuolli, Riksgränsen 9 april

Trovärdigt vittne; såg brantåkande skoteråkare på platsen vid 1630, kvart senare hade lavinen gått. Såg inte lavinen i rörelse.

Lavinen har i princip gått på bottenbägarna, dock inte på brantaste stället.

28 april 2023 Skidåkarutlöst lavin, Baksidan Åre,

Vassitjåkka 1 maj

3 skidåkare. Den sista löste ut lavinen och den 2:a drogs med men blev ej begravd..

Dokumenterade lavintillbud per län till maj 202

Var i landet?

- Relativt jämnt fördelat mellan Jämtland, Västerbotten och Norrbottens län
- Mycket mer lavinterräng i de norra länen
- Betydligt fler boende och besökare i de södra länen

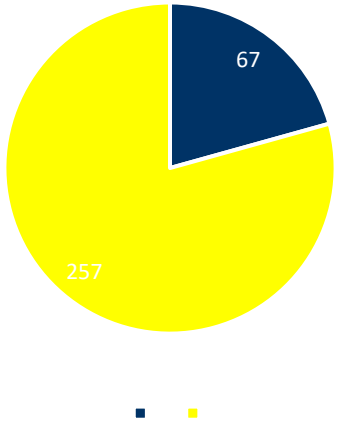

Vid vilka aktiviteter?

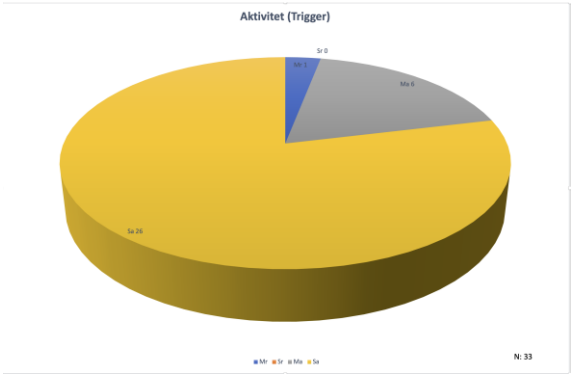
- Skidåkning och snowboard, offpist och topptur, ca 4 av 5
- Snöskoter ca 1 av 5 tillbud. Dock troligen underrapporterat.

Enstaka rapporter
Turskidor
Isklättring / klättring
Jakt
Turskidor
Hundspann (I utloppsområde)

Antal tillbud vid skoteråkning respektive andra aktiviteter jan 2016 – maj 2022

Vintern 2022 - 2023

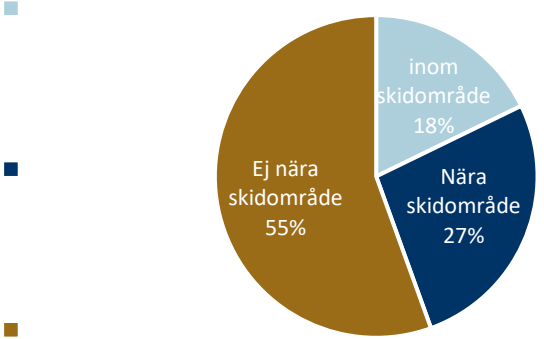

Var har tillbuden och olyckorna inträffat ?

Platser som sticker ut är skidområden och deras närliggande områden

45 % av de rapporterade tillbuden

Troligen en mindre andel i verkligheten, vi har större chans att få en rapport från dessa tillbud.

Sker tillbuden i yrket eller på fritiden?

Yrkesincidenterna knappt en av tio rapporterade tillbud

En liten andel, men sannolikt kraftigt överrepresenterade

Exempel på yrkesgrupper i tillbudsrapporteringen
Guider
Skidpatrullörer
Lavinprognosarbete
Naturbevakare
Lärare
Militärer

Vem och vilka?

Ålder på de inblandade?
- Bristfällig data. Tonåringar till pensionärer representerade.

Kön:
Bristfällig data. Mycket kraftig övervikt för män i de fall där det dokumenterats.

NÄR?

- Ca 50 rapporterade olyckor och tillbud / år

- Tidigaste rapport: 20 november
- Senaste rapport: 17 maj

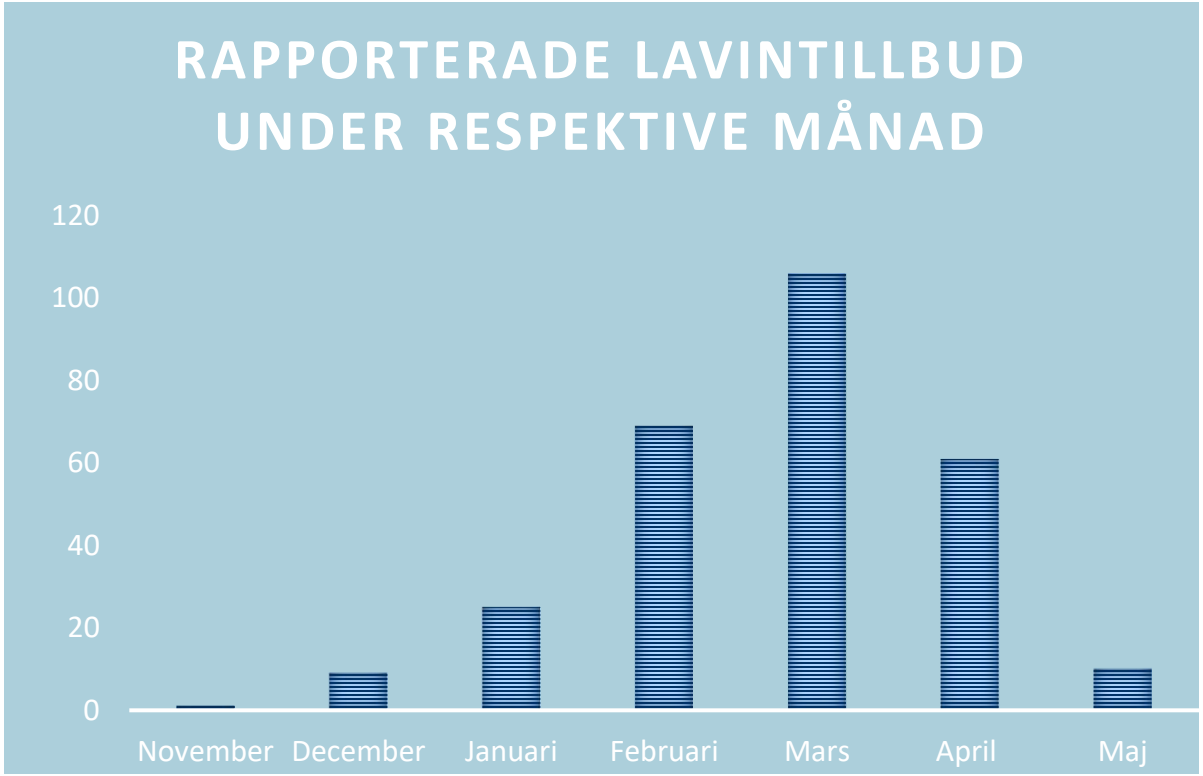
- 95 % av tillbuden och olyckorna mellan 26 december och 4 maj.

- Högst frekvens av olyckor från sportlov till påskhelg.

jan 2016 – april 2022

Att tänka på:

Under lavinprognossäsongen är infoinsamlingen mer aktiv.

Laviner som hotar och skadar bebyggelse och infrastruktur

Relativt begränsat antal platser i Sverige där bebyggelse och infrastruktur finns i lavinområden. Samlad kartläggning av dessa platser och objekt saknas.

Exempel: Stuga som träffades av en lavin i Teusajaure, 9 april 2022

Foton: Ulf Lundkvist, Gällivare Fjällsäkerhetskommitté

Avslutande reflektioner

- Vi dokumenterar tillbud för att förbättra vår lavininformation, prognoser och lavinutbildningar.
- Vi har relativt god dokumentation av snö- och lavinförhållanden vid lavintillbud och olyckor i Svenska fjällen.
- Men ofta fragmentarisk info om själva händelserna, hur de gick till och om dem som var involverade

Vi samarbetar med många yrkesverksamma i fjällen: anställda på fjällstationer, i fjällstugor, guider, skidanläggningar, naturbevakare, fjällräddare m fl.

De gör viktiga insatser både som vidareförmedlare och för att kvalitetssäkra prognoserna.

Tack till alla organisationer och personer som bidrar!